

Kerk zijn – en niet zo zuinig

1. De gelijkenis van de talenten - Matteus 25, 14-30

Dan zal het met het koninkrijk van de hemel zijn als met een man die op reis ging, zijn dienaren bij zich riep en het geld dat hij bezat aan hen in beheer gaf. Aan de een gaf hij vijf talent, aan een ander twee, en aan nog een ander één, ieder naar wat hij aankon. Toen vertrok hij.
(.....enz)

2. Missionaire presentie Pastoraat op maat

Wij zijn gewend om de gelijkenis van de talenten persoonlijk op te vatten. En dat is ongetwijfeld ook de bedoeling. Het is geen toeval dat dit verhaal aan het einde van het Matteusevangelie staat, vlak voor het laatste oordeel: “Denk alsjeblieft na, over wat je van leven maakt.”

De laatste jaren vat ik deze gelijkenis ook op als van toepassing zijnde op de kerk, op de geloofsgemeenschap.

De Heer is op reis gegaan. Hij heeft ons zijn Boodschap in beheer gegeven.

Wat doen wij ermee? Wat maken wij ervan: van kerk-zijn?

In onze tijd waarin wij het gevoel hebben dat de onze Heer wel héél ver weg en ondertussen alweer héél erg lang op reis is. Zijn aanwezigheid lijkt verdampt in de samenleving en soms ook in de kerk.

Je kunt het gevoel krijgen dat wij het met nog maar een paar mensen moeten doen. Krimp.

In deze situatie is de verleiding groot om te gaan denken dat je op de winkel moet passen.

Dat je je verantwoordelijk moet voelen om de houden wat je hebt. Je talent zuinig bewaren begraaft het waar niemand het ziet.

Als de Heer dan thuiskomt, dan is ie daar niet blij mee.

Is dat alles wat je ermee gedaan hebt? Veilig opgeborgen zodat niemand er bij kon?

De Heer had verwacht dat je als gemeenschap met je talent de markt was opgegaan; met mensen in gesprek was gegaan en tot een vergelijk was gekomen.

Van binnen naar buiten: niet in de beslotenheid van de bovenzaal van na de kruisdood, maar op het marktplein van Pinksteren. De kerk heeft de opdracht het Evangelie van Jezus Christus te verkondigen. Die opdracht is onze zending in de wereld:

niet in de vertrouwde wereld van Judea (lees: parochie) maar naar het Galilea het land van de heidenen (lees: samenleving) en om daar te komen moet je zelfs het ketterse Samaria achter je laten (lees: alle geloofsdiscussies achter je laten).

Net in de kring van bekenden blijven, maar naar mensen die nog weinig weet hebben en weinig ervaren hebben van de boodschap waar het om gaat:

het dubbel gebod:

1. Gij zult de Heer uw God beminnen met geheel uw ziel, geheel uw hart en al uw krachten
2. en uw naaste als u zelf

Het is een oproep dat ieder mens met liefde wordt behandeld, omdat God ieder van ons liefheeft. Elke mens door God gewild, kind van God.

Dit uitdragen in woord en gedachte, in doen en laten: dát is onze missie.

Het is je persoonlijk levensprogramma, is een maatschappelijk programma.

Daartoe houden wij godsdienstoefeningen. Wij oefenen in de kerk hoe wij buiten zullen zijn.

In onze tijd is de opdracht niet om naar binnen te keren, zuinig zijn op wat je hebt, hutje bij mutje te leggen, kijken hoelang wij het met elkaar nog zullen uitzingen..... Getalsmatig worden wij in Nederland, in West-Europa een kleine kerk, maar aub geen in zichzelf gekeerde kerk.

Nee, kerk-zijn is de markt opgaan, met mensen verstaanbaar in gesprek raken over die boodschap. Kerk zijn doe je buiten en niet zo zuinig.....

Dat is de richting gevende gedachte bij de reorganisatie waar wij de parochies en de bisdomleiding voor staan. Dit wordt in SG2 bedoeld met

missionaire presentie – maak daar aub werk van: maak dat aub tot je beleid

Pastoraat-op-maat: denk groot en doe het op menselijke maat

Ga met de Boodschap om op de manieren waar je goed in bent;

houd het in een menselijke maat, maar richt je tot mensen ook buiten de vertrouwde kring; probeer het samen met anderen te doen: andere kerken, maatschappelijke groeperingen, instellingen voor gezondheidszorg en onderwijs, overheid en media. Met collega's uit de geloofsgemeenschappen van de federatie.

(Bijvoorbeeld: initiatiefgroepen die iets zinnigs aanpakken steunen en in de schijnwerper zetten, Vastenactie, DiaconAction, introductiecursus in het christelijke geloof, introductiecursus 'De bijbel, wat is dat voor een boek?', bespreekbaar maken van de zorgen om het alcohol- en drugsgebruik in het uitgaansleven, een tweelingband met een gemeente in een Derde Wereldland onderhouden, prioriteiten van de politie in de betreffende regio steunen zoals geweld achter de voordeur, met de andere kerken een netwerk onderhouden waardoor mensen niet financieel en sociaal uit de boot zullen vallen (o.a. actief meedenken in de plaatselijke uitvoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning), bekendheid geven aan de ervaringen van jongeren die een tijdje in de Derde Wereld werkzaam zijn of die ervaringen in een M25 groep doen, bekendheid geven aan de Millenniumdoelstellingen van de Verenigde Naties voor 2015, ouderen voor vol blijven aanzien, aandacht voor mantelzorgers, aandacht voor de bezieling van vrijwilligers in de plaatselijke verenigingen en instellingen en scholen)

Maak werk van de Boodschap, spreek met elkaar hoofdlijnen van beleid af,

hoe je dit in de clusterverband zal doen (in een landelijke gebied maak je misschien andere keuzes dan in een Vinexlocatie)

en stimuleer elkaar om in de plaatselijke verhouding hier avontuurlijk en creatief mee om te gaan.

De pastoraatsgroep (afgekort: PG) heeft hierin een belangrijke rol. De leden van de pastoraatsgroep maken deel uit van de geloofsgemeenschap en ze nemen deel aan de plaatselijke samenleving.

Wanneer wij het over de identiteit van de plaatselijke geloofsgemeenschap hebben, dan is het juist dat je de lokale mogelijkheden en kansen weet in te zetten om die boodschap op een eigentijdse manier op de kaart van je dorp, wijk, streek of stad te zetten,

op een manier waarop mensen zich in hun ziel aangesproken voelen, juist ook de mensen in

het brede publiek.

Identiteit is volop je ervaring en je creativiteit inzetten om in je eigen plaatselijke situatie eigentijds het geloof te beleven en het te wekken, ruimte aan je geestdrift, aan de Geest te geven.

Nee, de bedoeling van dit betoog is niet om het verhaal van de talenten toch maar weer op de schouders van de pastoraatsgroep te leggen: in de trant van: jullie moeten met de talenten de markt op; jullie zijn verantwoordelijk dat we de inzet van talenten dubbel en dwars terugverdienen.....

Nee, de PG doet het niet alleen, maar samen met vele anderen. Het is niet een taak op de schouders van alleen de PG. De PG steunt de mensen die kansen zien en de mogelijkheden willen benutten.

Dat vraagt wel een bepaalde houding van de leden van de PG. Het is aan de PG om daar een gevoel (een neus, oog en oor) voor te blijven ontwikkelen. Het is een houding van stimuleren van de spiritualiteit / de bezieling van de anderen. Of liever: een houding van benieuwd zijn naar de bezieling van anderen: "Hoe ben jij/ zijn jullie in staat om samen met mensen met wie jullie in gesprek kunnen komen, bepaalde aspecten van die Boodschap van Liefde te beleven en uit te dragen."

Dit is een gelovige houding: dat de Geest aan ons allemaal geschonken is, niet alleen aan de pastorale beroepskrachten, niet ("bij gebrek aan beter...") alleen aan de pastoraatsgroep, maar aan allen in de geloofsgemeenschap en in alle mensen van goede wil. De Heilige Geest werkt in de PG - mogen wij hopen – maar vooral: in de gehele gemeenschap en daarbuiten. Op die manier hebben wij tezamen heel wat talenten gekregen. Waarom zouden we ze niet benutten?

3. De pastoraatsgroep in het parochiecluster

Het bisdom Rotterdam telt op dit moment ruim 140 parochies (10 jaar geleden bijna 200). Het bisdombestuur wil de komende drie jaar de parochie samenvoegen in 24 parochieclusters. Het beleid Samenwerking Geboden 2 is een voortzetting van de beleidsnota Samenwerking Geboden van 1996.

Een parochiecluster bestaat uit meerdere gemeenschappen die samen onder leiding van één pastoraal team en één bestuur één parochie vormen. Voor elk cluster wordt een gemengd pastoraal team benoemd en op termijn één parochiebestuur.

Voor het gemeenschappelijk begrip is het goed samen het organogram van een parochie door te lopen. Zie bijlage.

Het doel van ons kerk zijn is "dat het Evangelie van Jezus Christus in onze regio mag blijven klinken, verstaanbaar en geloofwaardig" (bisschop A.H. van Luyn sdb). Wij doen dit via de pastorale kerntaken van diaconie, pastoraat, catechese en liturgie.

Het pastoraal team is hier verantwoordelijk voor.

Het parochiebestuur is verantwoordelijk voor de voorwaardenscheppende taken zoals het personeels- en vrijwilligersbeleid, communicatie (intern en extern), organisatie en beheer (financiën en gebouwen).

Het pastoraal team bestaat uit een of meer priesters onder wie de pastoor/moderator, diakens en pastoraal werkers m/v, naar gelang het totaal aantal gelovigen.

De teamleden zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de pastorale kerntaken van de parochie(s). Ieder van hen wordt met een taakspecialisatie voor een aandachtveld (diaconie, pastoraat, catechese of liturgie) belast. D.w.z. ieder van de teamleden wordt verantwoordelijk voor de ontwikkeling van het beleid van het betreffende taakgebied. Ieder van de teamleden wordt ook verantwoordelijk voor de kwaliteitsbewaking van de uitvoering ervan door de mensen van de werkgroepen en hun collega's.; en spreekt hen er dus op aan.

Het team zal in onderlinge afstemming en in overleg met velen - onder wie de pastoraatsgroepen - vernieuwend missionair pastoraat ontwikkelen, nieuwe wegen, nieuwe methoden.

Het is de bedoeling dat de parochies vroeg of laat in een cluster samen één nieuwe parochie gaan vormen, die uit meerdere geloofsgemeenschappen bestaat. Uiteindelijk staat een fusie van de parochies voor ogen. Eventueel zijn andere regelingen mogelijk, zulks ter beoordeling van de bisschop.

D.w.z. het bestuur van de clusterparochie berust bij één parochiebestuur, eventueel een federatieve stuurgroep met gedelegeerde bevoegdheden, zulks ter beoordeling van de bisschop.

In elke geloofsgemeenschap wordt een pastoraatsgroep opgericht; soms kan het goed zijn dat een pastoraatsgroep voor twee of meer gemeenschappen wordt opgericht.

De leden van de pastoraatsgroep zorgen samen voor de dagelijkse gang van zaken van de pastorale kerntaken en adviseren het pastoraal team over het pastorale beleid. De pastoraatsgroep functioneert onder leiding van een lid van het pastoraal team. Het bisdombestuur neemt de pastoraatsgroep serieus. De Kaderregeling die in 1999 voor een experimentele periode werd vastgesteld, wordt op dit moment geëvalueerd en voor zover nodig herzien.

De leden van de pastoraatsgroep vervullen een belangrijke rol. Zij kennen de geloofsgemeenschap en het werkgebied ter plaatse. Zij kennen de fijnmazige netwerken binnen en buiten de parochie. Zij signaleren en bespreken de pastorale behoeften, noden en wensen; zij helpen het pastorale beleid voor te bereiden en uit te voeren, zij helpen pastorale activiteiten en projecten op te zetten.

Zij houden het niet in eigen kring. Met het oog op de pastorale kerntaken onderhouden contacten met de andere kerken ter plaatse, maatschappelijke groeperingen en organisaties en overheidsinstellingen. Waar nodig en mogelijk werken zij samen met mensen van andere geloofsgemeenschappen van de cluster.

We noemen dit pastoraat op maat.

Voor de wederzijdse informatie is het van belang dat ook het parochiebestuur en de pastoraatsgroep een directe relatie onderhouden. Met hun ervaringen in het veld beschikken de mensen van de pastoraatsgroep over managementinformatie die voor het pastoraal team en het parochiebestuur van belang is.

Het is voor de pastoraatsgroep van belang dat deze op zijn beurt een actueel beeld van de hoofdlijnen van het parochiebeleid heeft en erin wordt gekend.

De nieuwe parochie richt een centraal parochiesecretariaat op. Bereikbaarheid, centrum van informatie, kerkledenadministratie. Eventueel wordt een zware secretariële kracht ter ondersteuning van het pastoraal team en de planning van de pastorale werkzaamheden in het parochiecluster toegevoegd, een betaalde medewerker voor de pastorale organisatie. Waar nodig worden plaatselijke steunpunten gehandhaafd. Het centraal secretariaat en het plaatselijke steunpunt dienen dienstverlenend te zijn ook aan de pastoraatsgroep.

Als het gaat om de relaties met de andere kerken, de maatschappelijke organisaties, de gemeentelijke overheid en de regionale media, zal de pastoraatsgroep deze op plaatselijk niveau onderhouden. Het pastoraal team en het parochiebestuur zullen – zo mogelijk samen met anderen – de relaties daarmee op clusterniveau onderhouden.

De positie en de rol van de pastorale beroepskrachten veranderen. Zij gaan voor in de verschillende kerken van het parochiecluster. Wanneer hun aantal minder wordt, is het onvermijdelijk dat zij verder van de uitvoering van het dagelijkse pastoraat komen te staan. Naargelang hun specialisatie blijven zij als begeleider/ coach betrokken bij de mensen met

wie zij de pastorale kerntaken DLV uitvoeren. Van leidinggeven en uitvoeren verschuift hun functie naar leidinggeven en begeleiden/coachen.

Ook de positie en de rol van de pastoraatsgroep veranderen. De dagelijkse pastorale nabijheid krijgt meer een gezicht in de pastoraatsgroep. Dit betekent niet dat de leden van de pastoraatsgroep al het pastorale werk zelf gaan uitvoeren. De leden van de pastoraatsgroep worden geen plaatsvervangend pastor. Zij doen dit werk samen met velen, variërend van de wijkcontactpersonen, de bezoekgroep, de groep avondwake tot en met de pastorale beroepskrachten bij specifieke pastorale vragen. Daarbij mag de pastoraatsgroep steun verwachten van het plaatselijke of centrale parochiesecretariaat.

Tot slot

De leden van de pastoraatsgroep staan midden tussen de mensen die met het werk van de kerk bezig zijn, en midden tussen de mensen van de plaatselijke samenleving. Daardoor hebben zij een belangrijke functie in de fijnmazigheid van het parochiecluster. Op grond van hun inzichten en ervaringen zijn zij waardevolle, onmisbare partners waar je niet omheen kunt, wanneer het pastoraal team en het parochiebestuur de hoofdlijnen voor het beleid van het parochiecluster gaan uitzetten en het evalueren.

*Frans Olsthoorn
medewerker Pastorale Dienstverlening bisdom Rotterdam*